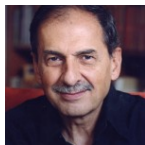

Soterrani: última obra de Benet i Jornet. El text

2008-04-18 13:06:21

Els textos de Benet i Jornet s'han de classificar dins de les obres que creen un cert mestratge dins de la dramaturgia catalana. No podem oblidar mai la potència que té, encara avui en dia, *Revolta de Bruixes* (1975). Benet i Jornet és el creador inesgotable. Acaba d'enllestir de forma recent la seva adaptació de *La Plaça del Diamant* (ens trobem a l'[Any Rodoreda](#)) que ha estat presentada a la Sala Gran del [TNC](#) fins el 20 de gener. Ara arriba amb una peça nova. *Soterrani* és una peça breu, d'un únic acte però on es densifica la tensió que va *in crescendo*. Dos personatges es trobaran confrontats davant recerques diverses que els menen al mateix lloc. Una marit que cerca la seva dona desapareguda i que arribarà a trobar-se davant la casa on un suposat sàdic, ha endinsat la dona dins del món del dolor. *Soterrani* representa, en certa mesura, trobar-se a la foscor del món actual.

Com acabem de dir, individu cerca la seva muller desapareguda misteriosament de la llar conjugal. El marit, tot havent trobat unes determinades pistes, es desplaça a un poble on sembla ser que hi ha un edifici que coincideix amb les pistes rastrejades pel marit a l'ordinador que la seva dona feia servir per xatejar amb altres persones. Davant d'aquest edifici, amb *Soterrani*: «*És agradable. Planta, dos pisos i soterrani*»; es troben cercador i propietari de l'edifici. L'individu a la recerca acaba de salvar-se d'ésser atropellat davant de la casa del segon, que l'acollirà per comprovar que està sà i estalvi i convidar-lo a una cervesa.

A partir d'aquest moment s'entronca una conversa que anirà saltejant diversos temes: ciutat-poble, comoditats i inconvenients de la vida, activitats d'un i de l'altre, la vida de casats i la dels solters.... traces que ens aboquen a conèixer cada cop millor cada personatge, al mateix temps que també anem foradant les nafres del marit que cerca la seva dona. Misteriosament desapareguda. Un dels dos personatges: el que cerca la seva muller, se'ns presenta com un personatge, *a priori*, mancat d'identitat; l'altre es presenta d'entrada com a psicòleg. Avui en dia, queda clar que res és com és i cada personatge anirà mostran les seves cartes.

Els motius

¿Quins són els motius que poden empènyer una dona per emprendre un viatge cap el no-res? Una dona turmentada pel passat recent del seu home. Una història d'horror i de guerra que anirà sorgint a mida que la conversa de tots dos individus, els únics participants del joc escènic, mostrin les seves postures a través dels diàleg, de la conversa davant d'unes cerveses. Passem d'aquesta manera d'un marit innocent, i sense identitat, a un personatge que apareixerà al final de la peça com un mercenari capaç de tot. Que ha venut la seva dignitat com a ésser humà per quatre cerveses en un país llunyà. Per un torturador al ple estil Abu Ghraib. Un passat que sempre torna.

La dona, en descobrir el passat-present del seu marit, decideix investigar sobre el patiment. El seu marit, un torturador a sou, per quatre cerveses, havia generat una fortuna gràcies al patiment d'altres. Volia protegir la seva esposa de qualsevol perill, evitant que passés qualsevol necessitat.

Refugiada darrera la pantalla d'un ordinador, la seva muller comença un viatge a la recerca sobre les causes del dolor, del patiment humà, sobre com proporcionar dolor... va descendint fins que a través d'un xat coneix al Segon Individu. Aquest últim es refugia a través de la xarxa per tal de donar cabuda a una nova vessant de la seva professió com a psicòleg. Un ofici nou, semblant a la del Primer Individu: proporcionar dolor a gent que vol patir. Una mena de joc macabre que té joc en el *soterrani* de casa seva.

«El llenguatge, sobre l'escenari, no crea realitats, crea activitats»

Soterrani però, pertany a un altre tipus de prisma. Un altre punt de vista des del qual ens parla l'autor. Si a *Revolta de Bruixes*, per citar un cas conegut, trobem la simultaneïtat d'espais i de veus, a *Soterrani* l'espectador es retroba amb l'essència del teatre: dos personatges davant d'un espai nu. Certament hi ha una gran trajectòria que distancia a l'autor entre la primera i aquesta última obra, però en tot cas parlem d'inquietuts molt semblants; això és, enfonsar-se en les trajectories vitals de cada personatge. En les necessitats urgents per tal de superar la fase liminal. És a dir el llindar on les vides humanes s'han de decantar cap a una banda o una altra. Fets que encadenen l'acció. «*El llenguatge, sobre l'escenari, no crea realitats, crea activitats*». Aquesta afirmació rotunda que Benet i Jornet realitza al pròleg del text de *Soterrani*, escrit per en Xavier Albertí, director de la peça a la [Sala Beckett](#), ens obre la porta a l'essència del teatre: la seva capacitat performativa.

De fet la peça teatral vol marcar aquesta forta performància. L'envia cap a l'espectador per tot allò que es diu i que el lector del text va descobrint al llarg de l'obra. No és dóna com en el cas de *Salamandra* (2004) representada al TNC durant la temporada 2005/2006. A *Salamandra* l'autor donava indicacions sobre la construcció de l'escenari, sobre com s'havien d'evocar els ambients, els canvis de lloc. A través d'imatges que apareixien damunt una pantalla situada darrera els personatges. En canvi, a *Soterrani*, el text ens transpua una gran austeritat. On el diàleg és l'essència de l'obra. Benet i Jornet no ha cercat en aquest cas la polifonia que torbem en determinats moments de les seves obres, com és el cas de *Revoltes de Bruixes* o l'incorporació de veus en off, com era el cas de *Testament*. La peça *Soterrani* es dràstica: entafora el lector/espectador davant del diàleg *dos a dos* que sincerament ha quedat força trobat.

Al capdevall, *Soterrani* ens aboca a les nostres misèries com a societat global. Vol dir, al meu humil entendre, que en certa mesura som espectadors i participants de l'horror. Un marit que per tal de protegir l'estabilitat de la seva dona marxa a fer la guerra contra els altres. Un psicòleg que pretesament ajuda els altres a través del retrobament amb el dolor. Una dona que acaba sentint el plaer del dolor i que esborra els seus límits. Tots tres personatges es troben abocats a les seves misèries. Protagonistes d'unes vides on les guerres i l'olor a mort ja no queda tan allunyat.